

Lokal Utvecklingsplan

Järbo-bygden
Sandvikens kommun, Gävleborgs län

Februari 2009

**Det kommer att krävas mycket arbete och ta lång tid,
men det är en stor utmaning för oss alla som bor i bygden.**

Och arbetet har redan påbörjats!

Lokal Utvecklingsplan

Arbetet med att ta fram denna lokala utvecklingsplan startade med att Sandvikens kommun tillsammans med företag och föreningar inbjöd till ett öppet möte den 8 september 2008.

Vid detta möte genomfördes ett processarbete som utgick från frågan;

Vad vill Du utveckla i Järbo-bygden?

Processarbetet ledde fram till åtta olika utvecklingsområden:

- *Allaktivitetshus*
- *Sport & Fritid*
- *Järbo-andan*
- *Service*
- *Kommunikation*
- *Turism*
- *Miljö*
- *Företagsklimat*

Deltagarna arbetade därefter vidare med dessa arbetsområden. Det gemensamma materialet har därefter sammanställts.

Sammanställningen justerades och kompletterades vid uppföljningsträff genomförd den 13 november 2008, samt har därefter redigerats av en mindre grupp deltagare.

Arbetsgruppernas arbete kompletterades med en gemensamt framtagna SWOT-analys, som beskriver Järbo-bygdens *styrkor, svagheter, möjligheter och hot/hinder*.

Den Lokala Utvecklingsplanen bör ses som ett "levande material" och kan därför uppdateras i takt med det framtida arbetet med ett förverkligande av planens viljeinriktning.

Vår bygdeprofil

Järbo är den nordliga kommundelen i Sandviken med cirka 2 600 invånare. Flertalet bor i centralorten Järbo (c:a 2/3 delar) och resten är utspridd i 15 byar.

Inom Järbo finns många livskraftiga små och medelstora företag som har stor betydelse för ortens försörjning.

Dokumenterad gårdsbebyggelse finns från 1400- talet med tyngdpunkten kring Ytter- och Överbryn. Traktens äldsta benämning är Jäderbo, där Jäder betyder brant som hänvisar till Jädraån med dess branta stränder.

På 1600-talet kom folk från Finland och bosatte sig i skogstrakterna runt Järbo. Bönderna i Järbo och finnarna blev ibland osams om ägo gränser och omfattningen av dåtidens svedjebruk

som både finnar och infödda ägnade sig åt. Efter ett flertal ägo gränsförändringar under 1700-talets början blev det lugnare. På många ställen runt Järbo återfinns finska namn och benämningar, t ex Jockara (åmöte) och Hakilampi (gäddtjärn).

Jordbruket var till största delen baserat på boskapsskötsel där skörden från de bördiga ängarna kring ån ändå måste kompletteras med en fåbodverksamhet. Som mest hade bönderna kring Järbo i slutet av 1800-talet nära 130 fåbodar i bruk. På senare tid har många flyttat ut från de gamla byarna och bosatt sig vid fåbodarna , t ex i Norrby och Svartröningen. Inkomster från skogsbruket var av stor betydelse.

Järnhanteringen har gamla anor i Järbotrakten. Ursprungligen hämtades tackjärn från bl a Torsåker som smiddes till stångjärn i vattendrivna hammare kring Jädraån i Järbo redan under mitten av 1600-talet. Genom god tillgång på såväl ved, träkol och drivkraft övergick man till att själva smälta järnmalmen för vidare förädling. Bergsmännen i Järbo blev framgångsrika med sitt kollektiv, Järbo Hytta, som drevs ända fram till 1880-talet.

Rester av hyttan kan ses än idag Järnhanteringen sysselsatte mycket folk såväl i produktion som med transporter.

I Kungsfors, 8 km längre norrut, anlades i slutet av 1600-talet ett järnbruk som under de följande 200 åren kom att växa till ett av de större i länet. Detta lades också ner 1885.

1863 blev Järbo egen församling och kommun efter att tidigare ha utgjort en del av Ovensjö kommun. Självständigheten varade fram till 1971 då Järbo kommun slogs samman med Sandviken.

Ett första kapell byggdes 1849, vilket även användes som skola. Vintern 1860 snöade det så mycket att taket störtade in och hela kapellet förstördes. Den nuvarande kyrkan påbörjades omgående och kunde invigas 1863.

Den första skolan tillkom i Kungsfors i början av 1860-talet, följt av skolbyggen i Finnäs, Botjärn, Ytterbyn och Kalltjärn liksom skolan bredvid kyrkan. Alltsedan 1971 finns bara en skola kvar i Järbo, Gullhedsskolan.

Järnvägen till Järbo blev färdig 1887 och den första landsvägen för biltrafik mellan Järbo och Sandviken dröjde ända till 1920. Den byggdes om och förbättrades 1963. Norr om Järbo ligger skidanläggningen Kungsberget som står inför en väsentlig utbyggnad innefattande även aktiviteter sommartid.

JÄRBOSÅNGEN.

Vårt Järbo underbara
Med ån som slingrar sej
Nej ingen plats kan vara
Så ljuv och skön som dej
Bland skogar berg och dalar
Långt ifrån stadens jäkt
Man hörer fågeln talar
Vår tacksamhet han väckt.

Vårt Järbo underbara
När våren smyckar dej
Så grön som ingen bara
Små sippor bugar sej
Var finns den plats på jorden
Konvaljedoft så rik
Det finns ej rätta orden
Så likt ett himmelrik

När ljuva sommar nalkas
Med lärkans sång i skyn
Från trädens sus man svalkas
En sommardag i byn
Man hörer bäcken porla
Det låter som musik
Å kyrkans klocka sorla
Sin klang med dov mystik

När hösten sedan kallar
Och mörkret tränger på
Ej mera korna vallar
Nu äng snart frusen stå
Och aspens gula skimmer
Å andra lyser röd
Nu hösten man förnimmer
Och blomman blir så spröd

Sen kommer vinterskruden
Med flingor utav snö
Ett Järbo vit som bruden
Men snart så kommer tö
Var årstid nu man tager
Sin egen tjusning har
Är platsen lika fager
Å lika underbar.

Skriven av Majvor Genberg

Befolkningsstatistik 2008-06-30

	Järbo		Övrig landsbygd		Sandviken tätort		Sandviken hela kommun	
	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
0- 6	207	7,8	651	6,2	1489	6,3	2347	6,4
7-16	293	11,1	1215	11,5	2586	11,0	4094	11,1
17-19	123	4,7	489	4,6	1034	4,4	1646	4,5
20-29	213	8,1	831	7,9	2499	10,6	3543	9,6
30-39	301	11,4	1133	10,8	2754	11,7	4188	11,4
40-49	402	15,2	1480	14,0	3225	13,7	5107	13,9
50-64	544	20,6	2404	22,8	4982	21,1	7930	21,6
65-79	410	15,5	1642	15,6	3475	14,7	5527	15,0
80-99	144	5,5	688	6,5	1513	6,4	2345	6,4
100-w	0	0,0	1	0,0	4	0,0	5	0,0
S:a	2637	100,0	10534	100,0	23561	100,0	36732	100,0

Antal företag i Järbo-bygden

(UC AB Marknadsinformation, Stockholm)

Jordbruk och skogsbruk	77 *
Tillverkning	26
Byggnads	24
Övriga tillverkningssektorn	6
Handel	30
Transport	7
Hotell och restaurang	3
Företagstjänster	44 **
Övriga	27
Summa	244

”Yllefabriken”, som gått från att vara yllefabrik till plastfabrik och numera är ett företagshus med flera olika företag.

* Innefattar alla registrerade jord- och skogsbruk, d v s även mindre privata ägor.

** Förvaltning, konsult- och reklamverksamhet, redovisning och bokföring m m

Föreningsliv

Bevattningsföreningar	Järbo Nedre Kvarnförening
Björkmurens Vänner	Järbo Orienteringsklubb
Bönhusvännerna i Kungsberg-Botjärn	Järbo Ryttarsällskap
Gästrike Hundkapplöpningssällskap	Järbo Skytteförening
Hemvärnsgårdens Vänner	Järbo Sportfiskeklubb
Hältjärnsprojektet	Järbo Turistboende
Järbo Bygdegårdsförening, Ytterbyn	Järbo Vävstuga
Järbo Cruising Weels	Järbotjejernas Motionsklubb
Järbo Fastighetsförening	Kungsbergsts Alpina/Järbo IF
Järbo Fiskevårdsförening	Kungsbergs Ridsällskap
Järbo Folkets Husförening	PRO Järbo
Järbo Föreningsallians	SPF Furan Järbo
Järbo Hembygdsförening	Tallbos Vänner
Järbo Idrottsförening	Vattenföreningar
Järbo Motorklubb	Vägföreningar
Järbo Naturskyddsförening	Ytterbyns Motionsklubb

Byar:

Inom Järbo-bygden finns, förutom Järbo, 15 byar:

Botjärn

Gullsjön

Hyttan

Hålldammen

Kalltjärn

Kungsberg

Kungsfors

Kvarnåker

Nordaná

Norrby

Svartröningen

Vreten

Ytterbyn

Östby

Överbyn

Översiktsplan Sandvikens kommun

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta.

En översiktsplan är en karta med tillhörande beskrivning. Kartan visar i stort vad kommunen vill med mark och vatten ska användas till och bebyggelsen utvecklas till.

En översiktsplan ska också visa vilka avvägningar som gjorts mellan olika allmänna intressen och hur miljö- och riskfaktorer bör beaktas.

Allmänna intressen kan t.ex. handla om vägar och ledningar, sällsynta objekt i natur och bebyggelse, större friluftsområden och kulturarv.

Någon sådan aktuell översiktsplan saknas för Järbo-bygden. Sandvikens kommun har dock påbörjat arbetet med en kommunövergripande översiktsplan.

Bland annat pågår ett politiskt visionsarbete. Visionen kommer att ligga till grund för översiktsplanen, men det är i planen man behandlar hur marken i kommunen ska användas och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras de närmaste 10-15 åren.

Arbetet kommer att ta ca två år och under tiden kommer en del kontakter att ske med föreningar, byalag, fokusgrupper, kommuninvånare och andra som är intresserade av hur kommunen ska utvecklas.

Arbetet med översiktsplanen leds från Bygg- och miljöförvaltningen.

Med bakgrund till ovanstående saknas aktuella planer att ställas i relation till denna Lokala Utvecklingsplan.

En SWOT-analys visar på de styrkor, svagheter, möjligheter och hot/hinder som alla kan utgöra en möjlighet i det framtida arbetet för att skapa en långsiktig och hållbar bygd sett ur ett underifrånperspektiv.

Styrkor:

- Affär
- Skola
- Bra företagsklimat
- Livaktiga föreningar
- Naturen/naturnära
- Barnvänligt
- Framtidstro
- Lagom stort
- Fristående
- Vänligt, tryggt
- Möjligheter att utöva många sporter och fritidsaktiviteter
- Närhet till Sandviken-Gävle
- Kungsberget

Svagheter:

- Barnomsorgen
- Avsaknad av cykelbana
- Dålig väg från Sandviken till Kungsberg
- Former för åldringsvården och äldreomsorgen med hänsyn till mat och läkare/distriktssköterska
- Behov av förbättrad introduktion av nya invånare och företag
- Brist på intresse från kommunförvaltningens sida

Möjligheter: Kungsberget även sommartid
Kungsberget ger utrymme för nyföretagsamhet
Ungdomarnas framåtanda
Aktivitetshus
Ökad turism för fler arbetstillfällen och fler invånare

Hot/hinder SANDVIKs framtid
Ekonomi
Oengagemang
Minskad närservice
Brist på tillgänglig tomtmark vilket kan leda till utflyttning

Vår vision inför framtiden

För att kunna genomföra vår vision har vi **prioriterat nio områden:**

- Vi vill utveckla en samlingsplats med aktiviteter för alla
- Vi vill arbeta för att utveckla sport och fritids betydelse i bygden
- Vi vill förstärka Järbo-andan (småföretagande, intresse för natur och friluftsliv, trivsamt boende)
- Vi vill utveckla och slå vakt om servicen inom bygden
- Vi vill utveckla kollektivtrafiken i bygden
- Vi vill utveckla besöksnäringen
- Vi vill vara en förebild i miljöarbetet
- Vi vill värna och utveckla företagsklimatet i bygden
- Vi vill utveckla boendet i Järbo-bygden; tillgång till tomtmark, hela infrastrukturen

Visionen i korthet

Aktivitetshus

Rustning av Folkets Hus med bland annat nytt uppvärmningssystem och nytt tak (alternativt nytt Allaktivitetshus)

Gym eller squashhall i f d biografen

Skapa bättre förutsättningar för ungdomsgården i Folkets Hus suterrängplan

Fler aktiviteter för ungdom och äldre, t ex bio, dans, konst, bibliotek, café

Utveckla ”Vuxna på byn” med ökat öppethållande på ungdomsgården

Järbo Folkets Hus

Sport & fritid

Upprustning av Hålldammens badplats med kiosk, fler bänkar, simkurs, volleybollnäst, u-formad brygga m m

Förbättring av vägen till Hålldammen

Bättre underhåll av rinken vid Järbo IP

Bättre förutsättningar för bra is på Järbo IP

Start av hockeyklubb

Bättre fotbollsplaner

Konstgräs på Järbo IP

Förbättra Järbo IPs lokaler

Öppen bastu för allmänheten på Järbo IP, med dam/herr och mixbastu på bestämda tider.

Bättre längdspår, längdåkningscentrum

Utveckla Västerhällarna till tätortsnära skog enligt Skogsstyrelsens rekommendationer, samt till skolskog.

Iordningställande av crossbana i Järbo

Bättre gym

Belysning av Järbo IF-backen i Kungsberget för kvällsträningar

Utveckla föreningslivet

Ökat ekonomiskt stöd till Järbo Idrottsförening

Medverka till ökad användning av Kungsberg sommartid

Järbo-andan	<p>Utveckla och slå vakt om Järbo-andan (småföretagande, natur och friluftsliv, trivsamt boende)</p> <p>Rensa hela Järbo med sly, t ex vid infarten till Järbo, parker, fria ytor, lekplatser och i gatukorsningar</p> <p>Introduktion av nyinflyttade i Järbo-bygden</p>
Service	<p>En förbättring av servicen i bygden i stort och speciellt för de äldre</p> <p>Återgång till ålderdomshem för Åsgården (ej långvård)</p> <p>Lokalproducerad mat inom förskola, skola och äldreomsorg (ej halvfabrikat)</p> <p>Fungerande samhällsservice</p> <p>Upprustning av skolan</p> <p>Utökad barnomsorg</p> <p>Värna om bygdens service och handelsutbud</p> <p>Kiosk vid Hålldammens badplats</p> <p>Bankomat</p> <p>Regelbundna kontakter med kommunrepresentanter genom årsträffar</p>
Kommunikation	<p>Fler bussar till/från Kungsberg, även från Storvikshållet (bra för besöksnäringen)</p> <p>Översyn av hastighetsbegränsningarna</p> <p>Förbättrad genomfart genom Järbo</p> <p>Av- och påfart till Riks 80 för att undvika köer, slippa genomfart genom hela Sandviken, samt för att göra Järbo till en ännu mer attraktiv bygd att bo (underlättar arbetspendling till Valbo och Gävle) alternativt att ”spara undan” mark för framtida byggnation</p> <p>Cykelväg till Sandviken och till byarna runt om Järbo</p> <p>Avskaffa vägavgiften</p>

Besöksnäring

Utveckla besöksnäringen genom t ex naturnära turism, evenemang, fiske, vandringsleder, skidspår, lokalt hantverk, fäbodliv

Bättre och ökad marknadsföring av Järbo-bygden som turistort

Medverka till ökad användning av Kungsberget sommartid

Längdåkningscentral vid Järbo IP

Tomter för fritidsbebyggelse

Miljö

Utveckla Järbo till en förebild för miljöarbetet inom kommunen

Ökade öppettider vid Återvinningscentralen vissa lördagar

Företagsklimatet

Värna om och utveckla företagsklimatet i bygden

Boende

Ökat antal bostäder för seniorboende, vilket även skapar möjligheter för yngre att bo i bygden.

Byggklara tomter

Kontakter

Järbo Föreningsallians

Gullheden 5 (Järbo IP)

811 71 Järbo

Telefon 0290—705 54

E-post jarboallians@hos.sandnet.se

KARTA ÖVER KOMMUNEN